

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף מ"ב
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ח מסעיף ו' עד אמצע סעיף ז' 'וי"א שזה'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק א' 'ובזה נבין' עד 'בוא וראה'

לוח
לימוד
יומי

האם ההלכה שיש להקדים אכילת בהמותיו לפני אכילתו, נאמרה גם לגבי שתיה? והאם צריך להאכיל בהמותיו בשבת לפני שלשת הסעודות?

עניינים הנלמדים החודש ב'דף היומי בהלכה'

בדין זה של האכלת בהמותיו לפני אכילתו שלו, הביא המשנ"ב (סימן קסז ס"ק מ) את דברי המגן אברהם בשם ספר חסידים, שלגבי שתיה אדם קודם לבהמה, כמו שמצינו אצל רבקה שאמרה לאליעזר "שתה אדוני... גם לגמליך אשאב".

ובטעם החילוק בין אכילה לשתיה התקשה בשו"ת כתב סופר (שם). וביאר בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' צ) שבאכילה יש יותר חשש שמא יטרד האדם באכילתו וישכח להאכיל את בהמתו, ועוד, שאדם מצטער בצמא יותר, ועל כן קודם הוא לבהמה, מה שאין כן באכילה שאינו מצטער כ"כ בדחייתה. ואכן מבואר באור החיים (בראשית כד יט) שכשמצטער אדם צער גדול מחמת רעב, קודם הוא לבהמתו, והביאו הכף החיים (סי' קנז ס"ק לב). וראה עוד ביד אפרים על השו"ע כאן.

ובשבת, שאוכלים שלש סעודות, מבואר בביה"ל לקמן (סי' שלד ס"א) בשם התוספת שבת, שיש להאכיל את הבהמה לפני שלשתן, וכן כתב בספר שבת של מי (שבת קיז, ב). והעיר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פמ"א הע' יט) שהרי הבהמה אינה זקוקה לאכול בשבת יותר ממה שאוכלת בחול, ומדוע צריך להאכילה בשבת שלש פעמים כשבחול אינה אוכלת אלא שתי פעמים [וכן מבואר במאירי (שבת שם) ובשפת אמת (שם) שאין צריך להאכילה שלש פעמים בשבת, וכן כתבו הא"א (בוטשטאש, כאן) והקצות השלחן (סי' קמא בדה"ש ס"ק ד)].

לחם שמעורבים בו שמן וביצים - האם ברכתו 'המוציא'?

מאפה העשוי מקמח ומים, קִלְחָם רגיל, וממלאים אותו לפני האפיה במילוי כלשהו, או מאפה שמעורבים בו בשעת הלישה סוכר, שמן, ביצים וכדומה - לדעת השולחן ערוך, אם טעם המילוי או הסוכר וכדומה מורגש היטב, מוגדר מאפה זה - בלשון חז"ל - כ'פת הבאה בכיסנין' שמברכים עליה 'בורא מיני מזונות', ולא 'המוציא', כיון שאין 'קובעים' עליה סעודה כפי שקובעים על הלחם. ואף אם אוכל את המאפה ללא המילוי - אין דינו כלחם. ולדעת הרמ"א, אין ברכתו 'מזונות' אלא כשהטעם מורגש במידה רבה מאד, וכגון שהביצים מהווים רוב לעומת המים. וראה עוד בתקציר למחר. [סעיף ז, ס"ק כז, כת, כט, ל ו'לג, וביה"ל ד"ה הרבה; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 27; וראה עוד סעיף יז, ס"ק צד, וביה"ל ד"ה פשטידא]

איזו כמות של מיני מזונות מצריכה נטילת ידים וברכת 'המוציא'?

כאמור, האוכל מיני מזונות ('פת הבאה בכיסנין') מברך 'בורא מיני מזונות' ו'על המחיה'. אולם, אם אוכל מהם כמות שמקובל לאכול כסעודה, אף אם הוא עצמו רגיל לאכול יותר מהמקובל - צריך ליטול ידים ולברך 'המוציא' וברכת המזון. וזאת בין אם אוכל מהם לבדם כמות שמקובל לאכול מהם כסעודה כשנאכלים לבדם, ובין אם אוכל מהם בצירוף מאכלים נוספים כמות שמקובל לאכול כסעודה כשאינם נאכלים לבדם. ומי שטבעו ודרכו לאכול כסעודה כמות שהיא פחות מהמקובל - מברך המוציא וברכת המזון על כמות זו. ומנפח של ארבעה 'ביצים' ומעלה - ויש אומרים: שלושה - ראוי להחמיר שלא לאכול ללא נטילת ידים וכו', אך אין ליטול ידים בברכה, ולא לברך המוציא וברכת המזון, אלא בכמות שבדאי מקובל לאכול כסעודה. [סעיף ו, ס"ק כד-כה, שעה"צ ס"ק יח, וביה"ל ד"ה אף; ביאורים ומוספים דרשו, 13]

אתה אוכל עוף ואורז יחד עם בורקס - האם תצטרך ליטול ידים ולברך 'המוציא'?

כאמור, האוכל מיני מזונות ('פת הבאה בכיסנין') בצירוף מאכלים נוספים, בכמות שמקובל לאכול כסעודה כאשר הם נאכלים לבדם - מברך 'המוציא' וברכת המזון. ונחלקו הפוסקים בביאור הדבר: יש אומרים שכל מאכל מצטרף להשלמת הכמות. יש אומרים שדווקא מאכל שמקובל ללפת בו את מיני המזונות מצטרף להשלמת הכמות. ויש אומרים שאף מאכל שבתוך מאפה אינו מצטרף להשלמת הכמות אלא כשאינו נאכל בפני עצמו, כגון מילוי של 'בורקס'; אבל כשנאכל בפני עצמו, כגון שכבת גבינה עבה בעוגת גבינה, אינו מצטרף. ויש שהסתפק בעיקר הדין - האם אף מילוי כלשהו מצטרף לעצם המאפה להשלמת הכמות, או שרק אכילה מהמאפה לבדו בכמות שמקובל לאכול ממנו לבדו כסעודה, מחייבת בברכת המוציא וברכת המזון. [ביאורים ומוספים דרשו, 11-12; וראה שם, 17]

אתמול למדנו

- חכמינו ז"ל גזרו שלא לאכול 'פת גויים', דהיינו לחם שאפאו גוי. ויש מקומות שהנהיגו איסור זה רק בלחם שנאפה על ידי אדם פרטי שלא על מנת למוכרו, ולא בלחם שנאפה על מנת למוכרו. ומי שיש לפניו לחם פשוט ממאפייה יהודית, ולחם משובח ממאפייה גויית - אם אינו נוהג איסור בפת גויים, יברך על איזה מהם שירצה; ואם הוא נוהג איסור בפת גויים יסלק מלפניו את הלחם ה'גויי'.
- מי שנהג מנהג טוב, דהיינו שיש בו 'סרך מצוה', כגון חומרא בדבר המותר מעיקר הדין, והיה בדעתו לנהוג כן לעולם, או שהורגל במנהג זה על ידי שנהג בו שלוש פעמים - נחשב מנהגו כנדר.

מחר נלמד

- קרקר ללא תוספת סוכר - האם ברכתו 'מזונות'?
- איזה מאכל ברכתו משתנה לפי התאריך בו הוא נאכל?
- האוכל 'ופלים' בכמות גדולה - האם צריך לברך 'המוציא'?